

REPOLA-SEURA R.Y.

Repolainen 48

Jäsentiedote 3/2008

Kristus syntyy, kiittäkää!

Repolainen

-jäsenlehti on myös internetissä osoitteessa repola-seura.org.

-ilmestyy 3-4 kertaa vuodessa

- nro 49 maaliskuun loppu 2009 (viikko 14), aineistopäivä 14.3.

Jäsenistön kirjoituksia ja kuvia toivotaan yhteiseksi lukuiloksi.

Muistelmia, matkakertomuksia, sukutapahtumia valokuvineen jne...

Repolaisessa julkaistut kirjoitukset edustavat kirjoittajien omia näkemyksiä.

Lähetykset päätoimittajalle:

tuula.kilpelainen@iki.fi tai toimitussihteerille: ermau.phpoint.net

Toimituskunta:

Päätoimittaja puheenjohtaja Tuula Kilpeläinen 044 330 55 29

toimitussihteerit Erkki Mauranen (03) 476 32 73

Painopaikka: M-Print Oy, Vilppula

Puheenjohtajalta joulukuussa

Jouluajan tärkein asia on lehtemme kannessa: Kristus syntyy- kiittäkää!

Lehden sisältö on taas kerran melkoisen kulttuuripitoinen ja toivon, että se osaltaan herättäisi kiinnostusta karjalaisen kulttuurin pariin. Itse innostuin kovasti tuosta Kulttuurien museossa järjestetystä näyttelystä, joka nyt päättyy vuoden vaihteessa. Näyttelyyn en sitten päässyt, mutta hankin näyttelyjulkaisun tilaamalla sen sähköpostilla itselleni. Paketti maksoi noin kolmekymppiä postiennakkolähetyksenä. Esittelyjutussani sivuilla 12 on kerrottu kirjan tilausosoitteet sähköpostitse tai tavallisena postilähetyksenä. Toisena esittelykirjana on Vienan ja Aunuksen kohtalontie Unto Martikaiselta. Tässä teoksessa on paljon sivuja ja useiden vuosisatojen mittainen yleisluontoinen kuvaus Vienan ja Aunuksen oloista 1900-luvun alkupuolelle saakka. Kirjaa voi hankkia kirjoittajalta tai Karjalan Kirjapaino OY:stä.

Ensi vuoden toimintaakin on jo kaa-
vailtu ainakin yhteismatkan muodossa. Tästä juttu lehdessämme. Tietenkin kokoustamme taas maaliskuussa ja vuosikokouksen yhteyteen huhtikuun lopulla voisi suunnitella karjalapitoista oheisohjelmaa, joka palvelisi tietoisuuttamme repolalaisista juuritamme ja myös perinnetiedon siirtymistä seuraavillekin sukupolville. Nyt kannattaisi meidän mummojen ja ukkien satsata lapsenlapsiimme ottamalla

heitä mukaan seuran tapahtumiin. Ilmoittakaa minulle, jos on kiinnostusta tällaiseen, niin yritetään järjestää.

*”Sininen hetki illansuussa joulukuussa, virittää lämmön joulumieleen, valotui-
kut portaanpieleen.”*

Repola – Seuran ja omasta puolestani toivotan lämmintä joulumieltä kaikille ystävillemme ja sidosryhmiemme edustajille Suomessa ja Karjalan Tasa-
vallassa.

*Kuhmossa 10.12.2008
Tuula Kumpulainen*

Tapahtui omassa piirissämme

Repolan Pottosten sukutapaaminen Joensuussa

Lähes sata Repolan Haukkasaaressa eläneen David Pottosen (1838 - 1918) jälkeläistä kokoontui Joensuun ortodoksisen seurakunnan saliin elokuun 9.päivänä 2008. Paikalla oli Davidin lasten Iivanan, Feodorin, Jehkimän ja Pelagian sukuhaarojen jäseniä. Tapaamisen järjestelyistä vastanneet Jehki-

män pojanpojat Martti ja Paavo Pottonen toivottivat eri puolilta Suomea ja Karjalaa tulleet vieraat tervetulleiksi. Heikki Palaskari kertoi suvun jäsenistä ja heidän elämästään Haukkasaarella 1900-luvun alussa. Suvun vanhin Maija Pekkarinen muisteli Iivana Pottosen perheen pakomatkaa Suomeen. Aunuksessa opettajana toimiva Ludmila Bokotaja kertoi rajan toiselle puolelle jääneen isoisänsä Feodor Pottosen perheen karkotusmatkasta ja kohtaloista kaukana Siperiassa ja Moldaviassa. Karjalaista kulttuuria edustivat hienosti Anneli Olanto-Lasaroffin ja Simo Lasaroffin lauluesitykset.

Pottosten suvun tapaamisia ja karjalaisiin juuriin perehtymistä päätettiin jatkaa jälleen parin vuoden kuluttua.

Heikki Palaskari

Seura onnittelee Juhoa merkkipäivän johdosta!

Yhteyshenkilömme Repolassa Juho Lasarev Repolassa täytti 80 vuotta 17.11.2008. Lämpimästi onnitellen monia armorikkaita vuosia!

Juho Lasarev satunnaisen matkailijan kanssa vasemmalla.

Oili Pailimo tuonilmaisiiin

Oili Pailimo siirtyi tuonilmaisiiin 1.6.2008 Helsingissä. Oili syntyi Terijoella 15.7.1914 Tatjana (Tanu) Törhösen ja Feodor Pailimon perheeseen. Rajan sulkeuduttua 1921 Tarton rauhan seurauksena perhe muutti muiden repolalaisten tavoin Suomeen ja Nurmekseen. Feodor-isä siirtyi Pietarista Paavo Maurasen perustaman kauppa-liikkeen tukkuosastolle, jonka tehtäviä hän hoiti kuolemaansa saakka. Vähitellen Törhösten sukulaisia ukki Aleksanteri Törhöstä myöten asettui asumaan Nurmekseen.

Oili kävi keskikoulun Nurmeksen Yhteislyseossa, josta kirposi päästökirja 1932. Sairaanhoitajan ammatti kiinnostoi ja Viipurin sairaanhoitajakoulun päästötodistus oli Oilin hyppysissä 1940 sodan keskellä. Talvisota vei hänet välittömästi töihin Helsingin ja

Lahden sotasairaaloihin ja sittemmin Punaisen Ristin sotavammasairaalaan, jossa hän työskenteli vuodesta 1959 alkaen aina eläkkeelle siirtymiseensä saakka 1971.

Oilin äiti ja isä asuivat sodan jälkeen samassa Kirkkokatu 26:n eli ”myllypihan” talossa kuin minäkin. Oili oli asukkaille tuttu ja turvallinen henkilö, Varsinkin kesällä Oilin viettäessä lomaansa vanhempiensa ja sukulaisten hoivissa. Löin kerran kirveellä puita pilkkooessa oikean käden etusormen irtipoikki. Onneksi Oili oli lomalla. Sormi lastaan ja tohtorille. Tuttu lääkäri Aake Pantio ja sairaanhoitajat Oili Pailimon ja Annikki Pantio (Mauranen) Oilin serkku hoitelivat meitä kuin omia lapsiaan.

Oili oli aidosti kiinnostunut omista juuristaan. Hän oli läsnä Repola-seuran perustamiskokouksissa 1984-85 Lieksassa ja Nurmeksen Bomballa. Kauppaneuvokset Pauli Mauro ja Juho Törhönen-Oilin eno-, olivat innokkaasti ajamassa Suomeen muuttaneiden repolalaisten jälkeläisiä saman lipun alle. Ei liene sattuma, että Oilin 90-vuotisjuhlaa vietettiin samassa talossa 2004 runsaslukuisen sukulaisjoukon vieraana. Oili halusi vielä kerran palata juurilleen.

Erkki Mauranen

Yhteismatka Repolaan kesällä 2009?

Tarjolla kaksi viikonloppua heinäkuussa: 3.–6.7. tai 17–20.7 (pe – su). Matkareitti perinteiseen tapaan Joensuusta Kuhmon ja Vartiuksen ylityspaikan kautta Repolaan. Matkan hinta noin 150 e sisältäen ryhmäviisumin, jos riittävä määrä lähtijöitä (25–30) ilmottautuu. Repolassa perhemajoitus ja täysihoito 60–80 e/ 3 vrk majoittajille suoraan.

Alustavat ilmoittautumiset ja tiedustelut p. 040 831 38 69 Martti Nesterinen, puheenjohtajalle p. 044-330 55 29 tai s-postilla siltahaka@suomi24.fi. Seuraavassa Repolaisessa 49 (maaliskuun loppu) tarkempi matkailmoitus.

Venäjän tulli julkaisi matkustusoppaan, joka saatavana raja-asemilla

” T ä r k e -
ää tietää ja
m u i s t a a -
oppaassa
on tietoa
suomeksi ja
venäjäksi.
O p p a a s s a
kerrotaan
rajan yli

kuljetettavien henkilökohtaisten tavaroiden määrästä, valuutan viennistä ja tuonnista, sekä lääkkeiden, kulttuuriesteosten ja muiden tavaroiden kuljetussäännöistä.

Oppaassa on myös Venäjän Karjalan tullin puhelinnumeroita, joista luvataan opastusta ja tietoa tarvittaessa. Oppaita jaetaan Petroskoin lentokentällä, sekä Värtsilässä sekä muilla tulliasemilla.

Venäjän Karjalan tulli on aiemmin

julkaissut vastaavat oppaat ulkomaankaupasta ja palvelutoiminnastaan. Pihkovan tulli on julkaissut oman oppaansa viroksi, latviaksi ja venäjäksi. Muurmannissa on julkaistu opas norjaksi, suomeksi ja venäjäksi. Kaliningradin tulli suunnittelee oman oppaansa julkaisemista.

Venäjän tulli korostaa lausunnossaan kansalaisten tullitiedon tärkeyttä. Tulli ei kuitenkaan kerro oman palvelutonsa nostamisesta. Taannoin muun muassa suomalaisen taiteilijan näyttelytuotteiden vienti estettiin Petroskoihin. Syynä oli tullin mielestä vajaan sentin heitto taulujen pakkauskoossa. Lisäksi pakettiautossa kuljetettavia tauluja vaadittiin kuljetettaviksi kuorma-autossa rajan yli.

*(Lainasaksittu teksti
Karjalainen –lehti 11.9.2008)*

Tietoteos Itä-Karjalan vaiheista

”VIENAN JA AUNUKSEN KOHTALONTIE” –niminen 500 –sivuinen teos julkaistiin syyskuussa Karjalan Kirjapaino OY:n julkaisemana. Kirjan tekijä on Unto Martikainen Joensuusta.

Teos on jo neljäs tekijän Karjala-aiheinen teos. Vasta viime keväänä häneltä ilmestyi ”Vanhan Karjalan tarinoita”. Lisäksi hän julkaisut kymmeniä lehtijuttuja aiheesta sekä jokusen näytelmätekstinkin.

Teoksessa on mm. noin 150 valokuvaa, joista suurin osa on ennen julkaisematonta mm. Puolustusvoimien, Museoviraston ja SKS:n Kansanrunousarkistoista. Harvinaisen kuvituksen myötä kirjan kuvaama historia tulee lähemmäksi lukijaa.

Teos lähtee liikkeelle Ruotsin ja Venäjän keskinäisestä kamppailusta Karjalan alueiden omistuksesta.

Kun rajasodat merkitsivät ylimyksille ennen muuta arvovaltakysymyksiä, ne olivat kansalle eloonjäämististelua sodan, kulkutautien ja leivänpuutteen ahdistaa. Kaiken tämän keskellä itäisen Karjalan kylissä säilyi ikivanha kansanruno ja sen myötä asujaimiston oma kulttuurinen identiteetti. Syrjäisissä kylissä Karjalan rahvas säilytti myös tarkoin uskomukset, vanhat tavat ja taidot, jotka siirtyivät seuraaville sukupolville. Myös idän kirkon juurruttama ortodoksinen usko oli kestävä voimanlähde vuosisatojen saatossa.

Runonkerääjät ja kulttuurintutkijat saivatkin talteen todellisia ikivanhan kansanrunon aarteita.

(lisätietoja internetistä osoitteella:

fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_Kansan_Vanhat_Runot tai <http://dbgw.finlit.fi/skrvr/>).

Karjalaiset olivat kauppiaskansaa niin Raja-Karjalassa kuin Arkangelin ja Aunuksen kuvernementeissa, mistä talonpojat lähtivät laukkukaupalle jo 1800-luvun ensivuosisikymmenillä. Laukkukauppias oli yleensä toivottu tulija, joka toi vaihtelua maaseudun arkiseen aherrukseen.

Tuolloin virisi myös monipuolista kahden kulttuuripiirin keskinäistä vuorovaihtusta ja kauppayhteyksiä myös Lieksan ja Repolan asujaimiston kesken. Monet Repolan laukkukauppiaina aloittaneet toimeliaat miehet perustivat liikkeitään Suomen puolelle. Mm. Vasili Mavrojeff, jonka pojasta Nikolai Maurosta tuli Lieksan kauppayhtiön voimakas kehittäjä. Jäljempänä lehdessämme juttu ”Lieksa rajakaupan keskuksena” joka kertoo mm. Maurojen tarinan kuvineen.

Venäjän vallankumouksen aikoihin syntyneet itsenäisyyspyrkimykset johtivat Itä-Karjalan vapaustaisteluihin. Kriisin myötä syntyi myös pakolaisvirtoja Suo-

meen, erityisesti Tarton rauhan jälkimainingeissa. Näistä aineksista on rakentuu teos Vienen ja Aunuksen kohtalontie, joka on siis neljäs teos Unto Martikain-

sen Karjala kirjojen sarjassa. Teosta saatavana Karjalan Kirjapaino OY:stä sekä tekijältä.

Lieksan rajakauppa alkoi kreivinaikaan

Lieksan sijainti rajan tuntumassa selettää sen mittavat perinteet kauppasuhteissa itään. Jo keskiajalla tiedetään Laatokan rannikon karjalaisen väestön kulkeneen erä- ja kaupparetkillään Pielisen vesistön kautta Pohjanlahdelle sekä Lieksanjokea pitkin Vienen Karjalaan. Kiinteät kauppasuhteet solmittiin itärajan taakse jo ennen Stolbovan rauhaa v. 1617. Rajan takana kävivät varsinkin vanhaan kantaväestöön kuuluvat ortodoksi-isännät. Idänkaupan herruus oli myös valtaapitävien tavoitteena.

Brahean perustaminen

Varhaisista kauppasuhteista idän sekä lännen suuntaan kertovat jälkipolville 1500 -luvun venäläisten ja ruotsalaisten rahojen löydöt Pankajärven ja Viensuun kylien alueelta. Pielisen alueen kauppasuhteiden pontimina oli erityisesti suola, jota valmistettiin Vienenmeren rannikon suolankeittämöissä eli varnitsoissa. Näistä valtaosa oli Solovetskin ja Kuolan luostareiden omistuksessa. Pielisjärven talonpojat kävivät toisinaan ostamassa suolaa myös Repolasta, joka sijaitsee rajan takana juuri Lieksan ja Kuhmon korkeudella. Muita tuontitavaroita olivat Äänisen rannikolla valmistetut rauta-

teollisuuden tuotteet ja tupakka. Ostokset maksettiin tuolloin turkiksilla. Vienen kaupan hallinta oli Suomen kenraalikuvernööri Pehr Brahe nuoremman tavoitteena, kun hän perusti omaa nimeään kantavan kaupungin Lieksanjoen suulle vuonna 1653.

Kiertomatallaan Suomessa kreivi Brahe poikkesi kesällä v. 1639

myös Lieksaan, matkaten sieltä edelleen Lieksanjokea myöten aina Lentieran lähelle asti. Tuolloin Pietari Brahe, kuten me suomalaiset häntä kutsumme, esitti maan hallitukselle jättämässään matkakertomuksessa kaupungin perustamista, sillä ”Pielisjärveltä löytyisi kyllä paikka, johon olisi hyödyllistä perustaa kaupunki, jonka avulla voitaisiin etsiä kaupankäyntikeinoja Vienenmerelle, Sumaan, Koutaan ja Kemiin”. Korkeana ruotsalaisena hallintomiehenä Brahe oli tietoinen Ruotsin laajentumispyrkimyksistä idänpolitiikan keinoin, joita oli noudatettu 1500-luvun jälkipuolelta lähtien.

Ruotsin tavoitteena olikin päästä Länsi-Euroopan ja Venäjän välisen kaupan valvontaan. Venäläisten ja venäjänkarjalaisten kauppiaiden välityksellä tuo pohjoinen kaupankäynti ulottui myös Pielisen Karjalaan, joten

Lieksa oli Euroopan suurten kauppareittien tuntumassa.

Varovaisen alun jälkeen Brahean porvarit alkoivat saada otteen kaupankäynnistä. Niinpä 1670-luvun alussa Brahean porvarit ohittivat kaupan tilastoissa Kajaanin vapaaherrakunnan keskuksen ja Kajaanin porvareiden saavutukset. Rajan takaa tuleva venäläiskauppa oli tiukasti Oulun ja Kajaanin käsissä, joten Braheaan anottu markkinat eivät mahtuneet tuon ajan rajakaupan kuvioihin.

Braheasta Kajaaniin

Näistä seikoista johtui, että vuosittain helmikuun alussa pidettävät Kajaanin talvimarkkinat vetivät puoleensa Pielisen Karjalan väkeä suurinakin seurueina.

Kajaanissa pääsivät Brahean porvarit suoriin yhteyksiin Oulun porvareiden kanssa. Kajaaniin saattoi tulla jopa parisataa kuormaa Pielisen pogostalta lähtenyt tavaraa. Kajaanin markkinoille lähtivät kaikki ”kynnelle kykenevät”, jopa kirkkoherrasta alkaen.

Kajaanin talvimarkkinoilla käyneistä Brahean porvareista huomattavimpia kauppamiehiä oli Matti Hulkkonen, joka v. 1679 vei myytäväksi suuren tavarakuorman. Siinä oli runsaat tuhat kiloa haukia, 350 metriä palttinaa, noin 250 metriä hurstia, 26 kiloa maalaisvoita, 34 kiloa talia sekä lähes 300 litraa ruista. Hauet olivat tärkeä kauppavara Pielisen Karjalan ja Kainuun talonpojille.

Matti Hulkkonen vei suurimman yksittäisen haukierän Kajaaniin helmikuussa v. 1680, ja tuolloin kuormassa

oli yli 1200 kiloa kaloja. Kalaa ostettiin ja noudettiin eniten juuri Venäjän Karjalan kylistä. Lieksasta lähtöisin ollut Pekka Vartiainen -niminen mies mainitaan Kajaanin markkinoilla kahdeksan kertaa 1670 -luvulla.

Taantuma koittaa

Brahean porvarit olivat lähinnä Pielisen pitäjän talonpoikia, joita v. 1677 kirjattiin 55 henkeä, kun koko kaupungissa tuolloin oli 350 asukasta. Rajakauppa ja porvareiden vilkkaat liike-toimet eivät estäneet Ruotsin kruunun käänteentekeviä toimia, kun Ruotsi palautti nk. ison reduktion kautta ylhäisen aatelin suuren maaomaisuuden ja sen myötä tulevat verotulot takaisin kruunun hallintaan. Kajaanin vapaaherrakunnan vuoro tuli v. 1681, sillä saman tien lähes kaikki 1600-luvulla perustetut maakaupungit lakkautettiin ja niiden joukossa sai mennä myös Brahean kaupunki. Brahean loppu koitti, kun Pielisjärven pitäjä annettiin veronvuokralle v. 1685 alusta. Veronvuokraaja Salomon Enbergin hovileirin rakennustöiden yhteydessä Brahean kaupunki hävitettiin maan tasalle, kun kymmenestä tilasta muodostettiin Lieksan hovi. Kaupungin talot purettiin, tontit ja kadut kynnettiin pelloiksi ja kylvettiin kasvamaan viljaa. Brahean taru oli päättynyt.

Kauppayhteydet Venäjälle kuitenkin jatkuivat. V. 1706 itsenäisenä veronvuokraajana eli arrendaattorina aloittanut Simon Affleck harjoitti aktiivista rajakauppaa. Hän osti Vienan Karjalasta haukia, voita ja talia ja vei ne Ruotsin puoleisiin kaupunkeihin myy-

täväksi. Simon Affleckin kauppatuoteisiin Oulun porvareiden kanssa kului suuret määrät viljaa ja kangasta. Suolaa hän hankki mm. Viipurista.

Affleckilla eli kansan synkimmissä muistoissa ”Simo Hurtalla” oli läheiset ja vilpittömän hyvät suhteet rajantakaisiin karjalaisiin.

Autonomian vuodet

Aika kului, ja Ruotsin vallan vuosiin liittyivät rajan molemmilta puolilta tapahtuneet hävitysretket ja niitä seuranneet kostotoimet, kun Ruotsin ja Venäjän valtiot olivat sotatilassa keskenään.

Rajan avautuminen Suomen autonomian ajan alussa v. 1809 merkitsi jälleen kiinteämpiä kauppasuhteita itänaapurin suuntaan. Itä-Karjalan kyllistä saapuvat laukun- eli sumtsan kantajat ilmaantuivat syksyisin Lieksan kyliin kulkien talosta taloon ja välittäen tuoreimpien kuulumisten lisäksi kankaita ja rihkamaa, kuten ”neuloa, nappie ja naskalie, russakanmyrkkyö ja markkulie”.

Laukkukauppias oli syrjäseudun talloissa toivottu tulija, joka antoi vaihtelua ja väriä maalaisväestön arjen harmauteen. Sen sijaan paikalliset maakauppiaat ja kruununvirkamiehet katsoivat karsaasti vilkkaita laukkureita, joiden puhekieltä he eivät täysin edes ymmärtäneet. Valtaosa laukkumiehistä saapui juuri Arkangelin läänistä sekä Aunuksesta, ja heidän kotipaikkojaan olivat Vuokkiniemi, Kiestinki, Kontokki ja Uhtua sekä Repola ja Rukajärvi. 1800- ja 1900 -lukujen taitteessa monet itäkarjalaiset kaup-

piaat perustivat pysyvän kaupalliikkeen Lieksan kirkolle tai ympäristön kyliin. Silloin seudulle tulivat Maurot, Mauraset sekä Dobrinin suku (myöh. Tarman suku).

Laukkukauppiasta tunnetuin oli Repolan Koropin kylästä lähtöisin oleva Wasili Mavrojeff, joka eli vuosina 1870–1936. Hän avasi pienen kauppuodin Hovilan kartanon piharakenuksessa v. 1892. Tuolloin Mavrojeff (v. 1919 Mauro) ei vielä ollut Suomen kansalainen, joten virallisesti puodin perustajaksi kirjattiin maanviljelijä Juho Turpeinen Pielisjärven Lamminkylästä.

Wasili Mavrojeff aloitti laukkukaupan jo nuorukaisena tehden ensin lyhyitä matkoja, kunnes iän ja taitojen karttuessa kauppamatkat pitenivät. Tarinoissa kerrotaan Wasilin liikemies-taidoista, kuinka hän tyytyi vain ”yhden prosentin” liikevoittoon selittäen: -” Jos mie markalla ostan ja kahella myön, niin eihän se tee kuin yhen rosentin !”

Kaupankäynnin kulta-aikaa

Mauro keskittyi alun alkaen tukku-kauppaan. Viisaasti solmitut liikesuhteet näkyivät myöskin kaupalliikkeen ulkoisena vaurastumisena. V. 1900 kauppias Wasili Mauro osti Pielisentie varrelta liiketalon, osoitteessa Pielisentie 10–12, ja v. 1919 liikkeen nimeksi tuli Lieksan Kauppa Osakeyhtiö. Muina osakkaina tulivat liike-toimintaan mukaan E. Kotilainen, O. Turunen sekä Mihail Dobrinin.

Mauro itse oli Kauppayhtiön toimitusjohtajana. Liiketoiminta ulottui

Aunuksen Repolasta Lieksaan kauppiaksi muuttaneen Wasili Maurojeffin perilliset toimivat kaikki Lieksan Kauppa Osakeyhtiön palveluksessa, Kuva 1930-luvulta; Heikki Boxbergin kokoelma, Nurmes.

myös ulkomaille ja erityisesti turkisten, metsänriistan ja keräilytuotteiden vienti menestyi mainiosti. 1930-luvulla Lieksan kirkonkylän ja sen lähiympäristön yksityisliikkeiden määrä kasvoi ja Lieksasta tuli kauppa vuonna 1936. Samana vuonna Lieksan Kauppa Osakeyhtiö sai tukkukauppaoikeudet, ja siitä tuli Suomen Tukkukauppojen Liiton jäsenliike.

V. 1936 siirtyi liikkeen johto Nikolai eli ”Kolja” Maurolle isä -Vasselin kuoleman jälkeen. Laajenevan kauppayhtiön palveluksessa oli 1930-luvun puolivälissä yhteensä noin 170 henkilöä ja yhtiön toimipaikkoja rakennettiin eri puolille nuorta ja kehittyvää kauppaalaa.

Tärkeän osan kauppayhtiön toiminnasta muodosti aina 1960-luvulle saakka suurten metsätyömaiden työntekijöiden muonitus.

Myönteinen kehitys jatkui aina v. 1980 saakka, sillä tuolloin yritys myytiin Tukkukauppojen Osakeyhti-

ölle eli Tukolle. Lieksan

Kauppayhtiön 75-vuotisjuhlassa paljastettiin liikkeen edustalla lieksalais-syntyisen kuvanveistäjä Taisto Martiskaisen pronssiveistos ”Kaupan kaivo”.

Sitä yhtiön myyntijohtaja Esko Boxberg luonnehti Mauron eli Mavrojeffin kauppiassuvun yhteistyön symboliksi, sillä kaikki perheen sisarukset olivat työskennelleet koko ikänsä yhtiön palveluksessa. Rajakauppa oli antanut leipää, lisännyt väestön liikkumista sekä välittänyt kulttuurivaikutteita rajaseudulla halki vuosisatojen aina Pietari Brahen ”kreivinajoista” alkaen.

Unto Martikainen

Tekstin lähteet:

Saarelainen Asko FL, kirjoitukset:

Lieksan lehti 20. 8. 2005

Lieksan lehti 25.8. 2005

Lieksan lehti 27.8. 2005

Lieksan lehti 29.8. 2005 ;

Raja yhdistää ja erottaa:

Näyttelyjulkaisu ”Rajantakaista Karjalaa”

Kulttuurien Museossa Helsingin Tennis-palatsissa on näyttely 4.3. alkaen loppuvuoden ajan, joka kertoo kertoo itärajan takana asuvista kansoista ja suhteestamme niihin historian myllerryksessä 1900-luvulla.

Näyttelyn nimi on ”Rajantakaista Karjalaa” ja näyttelyjulkaisu on saman-niminen. Sivuja 168, nidottu, julkaisija Kulttuurien Museo/ Museovirasto, toimittanut Ildiko Lehtinen. Julkaisua voi tilata s-postiosoitteella kirjatilaus@nba.fi. tai Museovirasto, Julkaisutilaukset, PL 913, 00101 Helsinki

Seuraavassa on tarkoitus esitellä kirjan sisältöä: ”Rajantakaista Karjalaa” kertoo Venäjällä Suomen rajan läheisyydessä asuvista kansoista, niiden historiasta ja tutkimuksesta, kansanpuvuista ja luostareiden käsityötaiteesta. Teoksen artikkelit valottavat Suomen ja rajantakaisen Karjalan vuorovaikutussuhteita 1900 –luvulla sekä suomalaisten, että venäläisten tutkijoiden näkökulmasta. Neuvostoliiton alkuvuosina venäläiset tutkijat kartoittivat karjalaisten, inkeriläisten, vepsäläisten ja vatjalaisten kulttuuria. Mielenkiintoisena lisänä on Helmi Helmisen aikaisemmin julkaisematon jatkosodan aikainen matkapäiväkirja Repolan kylistä (Haukkaasaari, Kolvasjärvi, Vuosniemi, Roukkula, Saarenpää, Virrat) sekä Tuntunniemi, Karhusen talot, Taanisenniemi ja muita pogostan

lähellä olevia taloryhmiä. Erilaisten perheiden kertomusten kautta kautta esiin nousevat myös kolttasamelaiset, Kuolan niemimaan komilaiset ja inkeriläiset. Julkaisussa erittäin kauniita ja tasokkaita kuvia selityksineen vanhan Karjalan käsitöistä sekä akvarellipiirroksista.

Kuka oli Helmi Helminen?

Helmi Helminen oli syntynyt 1905 Tampereella. Opiskeli historiaa Helsingin Yliopistossa ja valmistui maisteriksi 1928. Opiskeluaikanaan hän toimi aktiivisesti Sanakirjasäätiössä. Vuonna 1946 Helminen aloitti Helsingin kaupunginmuseon amanuenssina ja vuosina 1948–1971 hän toimi museon päätoimisena johtajana.

Helmi Helminen teki tutkimusmatkoja Viroon, Unkariin, Saksaan, Sveitsiin ja Ruotsin Värmlantiin metsäsuomalaisten luokse. Suomessa Konginkankaalla hän suoritti 1927–1933 laajan murrekeruun Sanakirjasäätiön stipendiaattina. Jatkosodan aikana hän tallensi suullista perinnettä Itä-Karjalassa sekä keräsi monipuolisen kokoelman Kansallismuseolle, otti valokuvia ja dokumentoi työtään matka ja päivätyökirjoihin. Museotyön ohella Helminen suomensi unkarilaista ja virolaista kirjallisuutta.

Helmisen matka Repolaan

6.10.–18.11.1941

Jatkosodan hyökkäysvaiheen jälkeen

opetusministeriö asetti toimikunnan Itä-Karjalaan kohdistuvan tieteellisen tutkimustoiminnan yhtenäistä suunnittelua ja ohjaamista varten. Johtajana toimi Kustaa Vilkuna. Kulttuurien tutkimuksessa oli kaksi painopistealuetta: kerätä sellaista aineistoa, joka oli vaarassa kadota sekä Itä-Karjalan elämän tallentaminen. Siksi kansanrunouden ja -tietouden keruu oli keskeisiä tavoitteita.

Repolaisessa 46 oli Erkki Maurasen kirjoitus ”Suomalaistutkijat miehitettyillä alueilla Karjalassa jatkosodan aikana 1941–1944. Juttu perustui Terho Pimiän väitöskirjatyöhön sekä aiheesta 2007 julkaistuun kirjaan.” Toim.huom.

Repolassa toimi 139 työvelvollisuusnaista. Helmi Helminen osallistui Repolassa työvelvollisuusnaisten tehtäviin ja lisäksi hän hankki

Kansallismuseolle 410 museoesinettä ja 72 valokuvaa. Mukana kulkenut lotta Meri Kyrk piirsi kulkiessaan Helminsen seurana tutkimusmatkoilla Repolan kylissä 176 piirrosta ja akvarellia, jotka myös luovutettiin Kansallismuseolle. Helmi Helminen oli innokas kerääjä. Repolan matkallaan hän pyrki puhaltamaan elämää autioituneisiin taloihin ja sattumalta löytyneisiin esineisiin.

Helminen kirjoittaa päiväkirjassaan myös niitä perhetietoja, mitä hän sattumalta tavatuilta ihmisiltä oli kuulut. Esim. mihin tyhjästä taloista olivat asukkaat joutuneet. Lisäksi voidaan seurata tuon aikaista valloitetun kylän elämää.

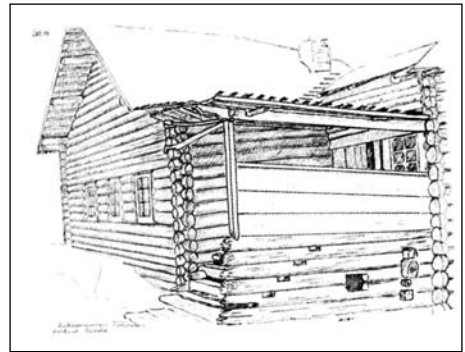
Tekstin kirjoitti näyttelyjulkaisun pohjalta Tuula Kilpeläinen

Karjalaistalo oli suurperheen koti

Pikaristen talo Pikaristenniemellä.

Karjalantalossa asuinhuoneet ja karjasuojat olivat saman katon alla. Talo saattoi olla yli 10 m pitkä ja 8 m korkea. Asuin- ja karjasuojan välissä oli eteinen, johon päästiin ulkopuolelta

katettuja portaita pitkin. Toisessa kerroksessa olivat pirtti ja vierashuone. Niiden alla olivat säilytystilat. Karjapuolella oli karjasuoja, jonka yläpuolella oli heinäsuoja.

Asuinhuone oli tilava. Ovet olivat matalia, ettei lämpö karkaisi. Pirtissä

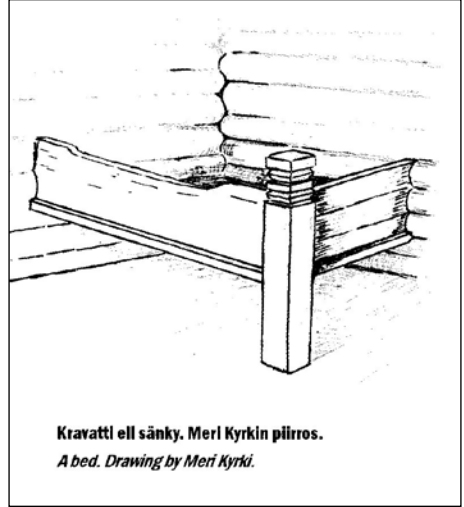
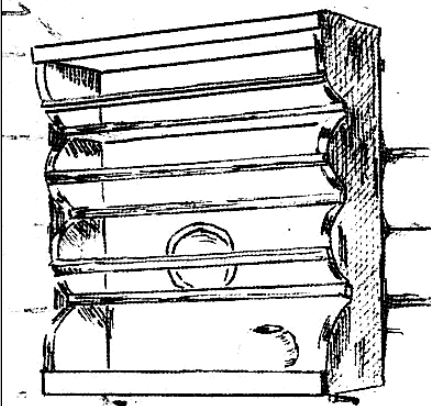
oli ovesta oikealla uuni lämmitykseen ja ruoanlaittoon. Uunin vierestä pääsi alakerrassa sijaitseviin säilytystiloihin. Oven vierestä riippui nokallinen vesistä käsienpesuun sekä pyyheliina. Ovensuupuoli oli naisten tilaa, jossa ruoanlaiton lisäksi hoidettiin lapsia, kudottiin kankaita ja kehrättiin lan-
kaa.

Uunia vastapäätä oli miesten puoli. Nurkassa kaapin päällä oli ikoni eli jumalankuva, jonka ympärille ripustettiin juhlapäivinä pyyheliina. Pöytä oli

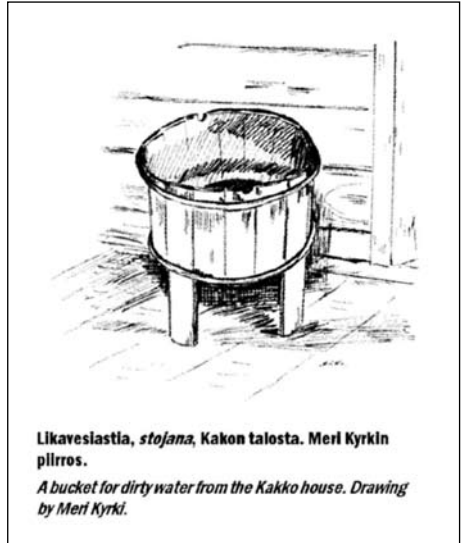
päättyseinällä.

Karjalantalossa asui tavallisesti suurperhe eli vanhemmat ja heidän lapsensa perheineen. Perheenjäsenet nukkui-
vat seinänvieruspenkeillä ja uunin vieressä laatikkopenkillä.

Hyly Anni Pottosen pirtistä. Meri Kyrkin piirros.
A shelf in Anni Pottosen's livingroom. Drawing by Meri Kyrki.

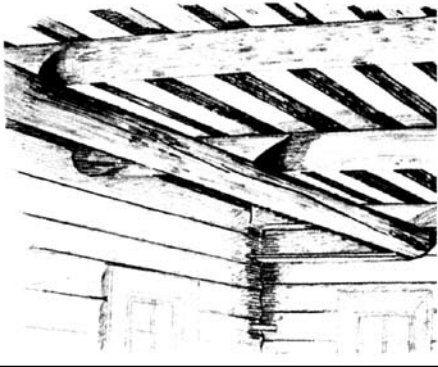
Kravatti eli sänky. Meri Kyrkin piirros.
A bed. Drawing by Meri Kyrki.

Likavesiastia, stojana, Kakon talosta. Meri Kyrkin piirros.
A bucket for dirty water from the Kakko house. Drawing by Meri Kyrki.

Kuikkasen pirtin laki. Meri Kyrkin piirros.

The living room ceiling of the Kuikkasen house. Drawing by Meri Kyrki.

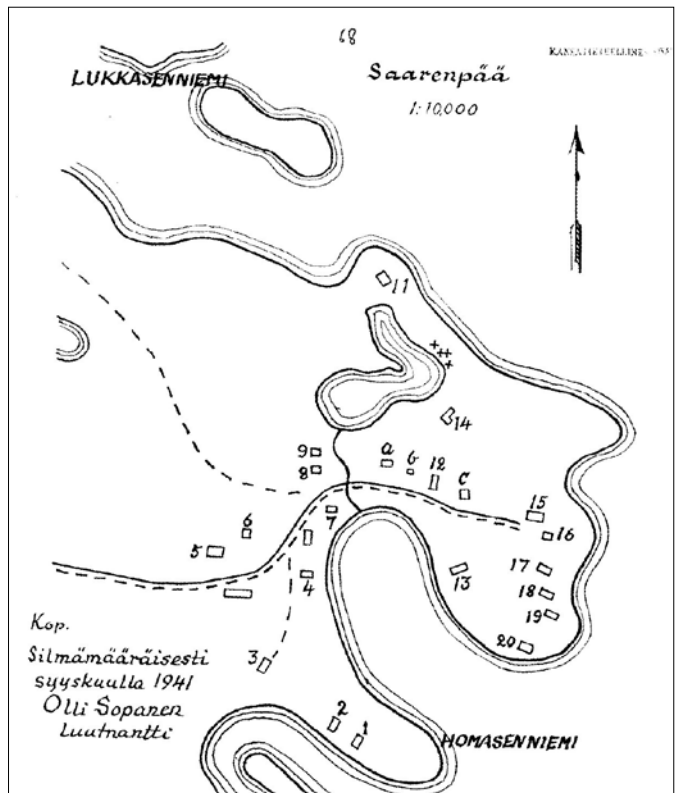

Saarenpään talot.

- 1 Ontrei Saldattaisen talo
- 2 Huotari Saldattaisen talo
- 3 Homasen talo
- 4 Trilhposen talo
- 5 Kansakoulu
- 6 Punanurkka
- 7 Laasarin talo
- 8 ?
- 9 Kaurosen talo
- 10 kauppa, entinen tsasounarakennus, kalakellari, kyläneuvoston kokoushuone, pankki
- 11 Siltarisen talo
- 12 Romanaisen talo eli Huttila
- 13 Jouko Lukkasen talo
- 14 Kulkasen talo
- 15 Vaarisen talo
- 16 Pieni piharakennus Vaarisen pihassa
- 17 Markkesen talo
- 18 Metsänvartijan talo
- 19 Foka Solttisen talo
- 20 ?

5:stä etelään uusi kattamaton kolhoosinavetta

4:stä pohjoiseen vanha kolhoosinavetta

Kaikki kuvat: Rajantakaista Karjalaa -näyttelyjulkaisu/ Museovirasto.

Repola-seura ry. Hallitus 2008

Puheenjohtaja

Tuula Kilpeläinen
Niemiskyläntie 51
88900 KUHMO

siltahaka@suomi24.fi
p. 044 330 55 29

Varsinainen jäsen

Pentti Tuomi
Ruuhitie 52 G 27
80160 Joensuu
(013) 82 59 60

Varajäsen

Juhani Kyöttinen
Riekontie 18, as.15
49410 Poitsila
040 538 3938

Valetina Afanassieva
Torikatu 3 D 25
80110 Joensuu
valentina.afanassieva@elisa.net
p. (013) 127 749 ja 040 716 5151

Pekka Kyöttinen
Josulantie 14
83720 Kuorevaara
p. 0500 186625

Pekka Hukkanen
Ahmankatu 2
0130 JOENSUU
pekkay.hukkanen@kolumbus.fi
p. (013) 126 085 ja 0400 672 671

Mikko Pikarinen
Kotimäenkuja 6
02340 ESPOO
goblet@goblet.net
0400 875 773

Jorma Huovinen
Niemiskyläntie 51
88900 KUHMO
050 433 2615

Tuula Kyöttinen
Riekontie 18, as.15
49410 Poitsila
044 031 2600

Päivi Kiiskinen
Tornitie 4A
81700 KONTIOLAHTI
päivi.kiiskinen@pkky.fi
050 5991364

Martti Nesterinen
Museotie 321 A
82570 KELVÄ
040 831 3869

Pekka Huttu-Hiltunen
Petranpolku 3
88900 KUHMO
pekka.huttu-hiltunen@runolaulu.fi
p. 0400 596 4386

Hannu Karhu
Sudenpolku 18
88900 KUHMO
asianajotoimisto@karhu.inet.fi
0400 120 481

Repola-seuran yhteistyökumppani Juminkeko-säätiö Kuhmossa:

Toiminnan tarkoitus on Kalevalaan liittyvän kulttuuriperinteen vaaliminen, Kalevalaan liittyvän kansainvälisen kulttuurivaikdon harjoittaminen ja Karjalan tasavallan kansallisten kulttuurien tunnetuksi tekeminen.

Käytännössä toiminta sisältää näyttelyiden ja erilaisten tilaisuuksien järjestämistä, ei vain Juminkeossa, vaan eri puolilla Suomea ja Karjalaa. Juminkeko-säätiö toteuttaa sekä yksinään että yhteistyökumppaniensa kanssa erilaisia hankkeita, jotka ulottuvat sisältötuotannosta ja muusta julkaisutoiminnasta perinteen keruuseen sekä arkistointiin ja Vienan runokyliin elvytystoimintaan asti. Juminkeko toimii myös valtakunnallisena lastenkulttuurikeskuksena perinnekulttuurin alalla.

Juminkeko-säätiö toimii nykyään sitä varten rakennetussa - arkkitehtien Mikko

Heikkisen ja Markku Komo-
sen suunnittele-
massa - kiinteis-
tössä, jonka
Opetusministe-
riö rakennutti
vuonna 1999
valtionhankkeen-
na. Vuonna 2004
OPM luovutti
sen säätiön
omaisuudeksi.

Juminkeossa käy vuosittain noin 10 000 kävijää; sen muualla järjestämät tilaisuudet tavoittavat noin 5 000 ihmistä vuodessa ja sen verkkosivuilla vierailuja vuosittain on n. miljoona (yli sadasta maasta). Juminkeon verkkosivuilla (www.juminkeko.fi) on lisää tietoa säätiön toiminnasta ja sivuilla (www.juminkeko.fi/viena) säätiön toiminnasta

suomalaisen ja karjalaisen kulttuurin juurien säilyttämiseksi eli Vienan runokylän elvyttämistyöstä.

Juminkeko-säätiön hankkeista

Juminkeko-säätiö on vuodesta 1990 alkaen toteuttanut yhdessä Karjalan tasavallassa toimivan Arhippa Perttusen säätiön kanssa Vienan runokylän elvytyshanketta, jonka kesto-aika on 25 vuotta. Hankkeen tarkoituksena on pelastaa jälkipolville se vienankarjalainen kulttuuri, joka Kalevalan kautta muodostaa suomalaisen kulttuurin juuret. Kokonaishanke on jaettu useisiin pienempiin hankkeisiin, joihin on saatu rahoitusta Suomen eri ministeriöiltä lähialueyhteistyövaroista sekä EU:n eri oh-

jelmista. Vienan runokylän elvytyshanke hyväksyttiin vuonna 1993 UNESCO:n Kulttuurikehityksen vuosikymmen -ohjelmaan. Säätiön toiminnan tuloksena Paanajärven kylä hyväksyttiin World Monuments Watchin Maailman sadan uhanalaisimman kulttuurikohteen listalle vuosiksi 1996 - 2001 ja sille myönnettiin vuoden 2005 Europa Nostra -mitali, joka on korkein eurooppalainen kulttuuriperinnön suojelemisesta annettava palkinto.

*Säätiön toimintakiinteistö
Kuhmossa*

Seuran valinta 2008

UUTUUS ! Repolasta uusi kolmivärikartta saatavana.

Kartassa näkyvät vesistöt ja vanhat kylät 1700 - luvulta alkaen. Tiestö on merkitty nykyisen tilanteen mukaan, jotta matkailija tietää, minne pääsee autolla.

Kartta on laadittu Google Maps –karttapohjalle tekijöinä Leo Homanen, Albert Ilonen ja muutamat vanhemmat repolalaiset.

Kun luet sukutarinoita, voit seurata kartasta tapahtumapaikat (= kylät).

Sopii liitteeksi Aunuksen Repola –kirjaan.

Tilaa lahjaksi ja soita p.040 538 3938 Juhani Kyöttiseltä, Riekontie 18.as.15, 49410 POITSILA

AUNUKSEN REPOLA –KIRJAA

vielä saatavana 25 e +

postikulut noin 7e,

STANDAARIT 35 e,

RINTAMERKIT (revonpää) 6 e, lisätään aina postimaksu painon mukaan.

Tilaa s-postilla taloudenhoitajalta: pekkay.hukkanen@kolumbus.fi

REPOLAINEN – julkaisun jäänöskappaleita voi tiedustella Erkki Mauraselta: p .03-476 3273,

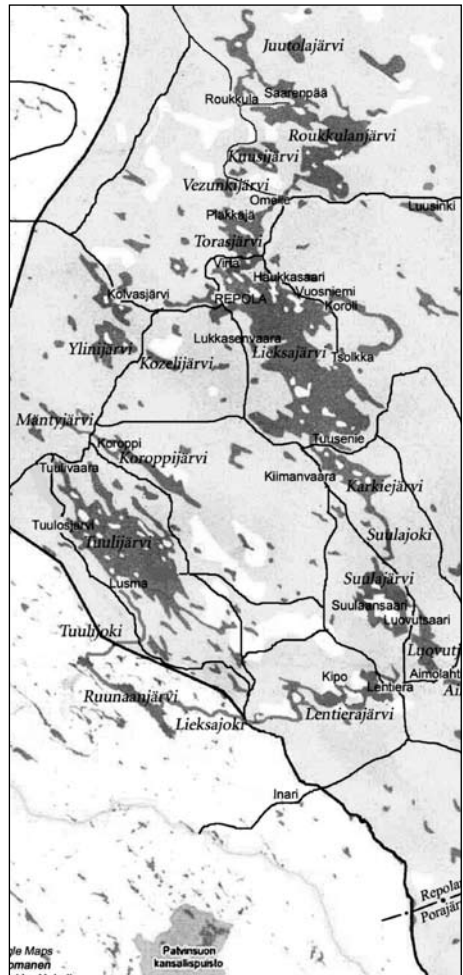
ermou@phpoint.net tai tulostaa Internetistä repola-seura.org

REPOLAN HISTORIAA VUOTEEN

1939 –vihkosta venäjäksi, hinta 2e /

kpl. puheenjohtajalta

tuula.kilpelainen@iki.fi

Repolan kylät

Jäsenmaksut 2008

15 e pyydettiin maksamaan edellisessä Repolaisessa syyskuun loppuun mennessä seuran tilille Joensuun Op 577 005 - 2152320. Puolet vuosijäsenistä olivat muistaneet suorittaa maksunsa lokakuun loppuun mennessä! Halutessaan samalle tilille voi maksaa myös ainaisjäsenmaksun 180 e tai kannattajajäsenmaksun 100 e tai tukea jotain tiettyä asiaa vapaalla summalla. Takakannessa olevasta postitustarrasta näette oman maksunne tilanteen sekä viitenumeron, jota käyttäen jäsenihteerimme tietää, keneltä maksu on tullut. Älkää maksako edellisen vuoden jäsenmaksua tällä viitteellä. Heille postitetaan erillinen muistutuskirje.

Jäsenmaksut ovat miltei ainoa seuran tulolähde, joten maksaminen on tärkeää seuran toimintaa ajatellen. Jäsenyysperuutukset jäsenihteeri Päivi Kiiskiselle@pkky.fi. Pysytään hyvässä seurassa!

Pj. Tuula K.

© Aleksei Maksimov/Juminkeko.